

Motion till riksdagen 2006/07:C295

av **Gunnar Axén och Betty Malmberg (m)**

Arvsrätt

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arvsrätt för kusiner och deras avkomlingar.

Motivering

Det har i rättshistorien funnits två konkurrerande huvudprinciper för hur arv skall fördelas mellan de efterlevande släktingarna, gradualprincipen och parentelprincipen. I ärvdabalken i 1734 års lag, som var i kraft ända fram till 1928, hade man kombinerat båda principerna, men parentelprincipen var redan då den dominerande och är i dag ännu fastare rotad.

En persons parentel utgörs av personen själv och alla hans avkomlingar (barn, barnbarn, barnbarnsbarn etc.). Första parentelen består av arvlåtaren (den döde) och dennes avkomlingar. I andra parentelen ingår arvlåtarens föräldrar och deras avkomlingar (bortsett från dem som tillhör första parentelen). Tredje parentelen utgörs av arvlåtarens far- och morföräldrar och deras avkomlingar (i den mån de inte tillhör första eller andra parentelen). Fjärde parentelen innefattar far- och morföräldrarnas föräldrar och deras avkomlingar (som inte ingår i tidigare parentel) osv.

De personer som återfinns i en parentel med ett lågt tal anses vara närmare släkt med arvlåtaren än släktingarna i en parentel med ett högre tal och ärver således före dessa. Först när det inte finns någon person i en parentel går arvsrätten över på närmaste högre parentel. Ärvdabalken är uppbyggd kring tre arvsklasser: den första som består av första parentelen och ärver i första hand, den andra som består av andra parentelen och ärver i andra hand samt den tredje som tar arv i tredje hand.

1734 års ärvdabalk stadgade en oinskränkt släktarvsrätt, dvs. man följde släktbanden hur långt som helst för att hitta en arvinge. Tredje arvsklassen omfattade då alla övriga släktingar. Detta förändrades 1928. Genom beslut

Fel! Okänt namn på

1928 begränsades tredje arvsklassen genom att den kom att omfatta endast en del av den tredje parentelen, noga räknat far- och morföräldrar samt deras barn (mostrar och morbröder, fastrar och farbröder). Har man inga släktingar i någon av arvsklasserna och har underlåtit att förfoga över sin kvarlåtenskap genom testamente tillfaller kvarlåtenskapen Allmänna arvsfonden.

Det framstår som självklart att det är bättre att egendom stannar i enskilda händer, än att den tillförs en statligt kontrollerad fond, låt vara att fonden stöder en del behjärtansvärda projekt. Därför bör släktaarvsrätten utökas.

Visst är det så att vänskapsband och ekonomiskt beroende i de flesta fall tunnas ut, ju avlägsnare släktskapet är. Det är dock svårt att se att detta skulle motivera ett förstatligande av arvlåtarens tillgångar.

Ett argument mot oinskränkt släktaarvsrätt är att det kan vara svårt och kostsamt att forska efter avlägsna släktingar. Någonstans kan det därför trots allt vara lämpligt att dra en gräns. De fall då man måste söka arvingen längre bort än i kusinernas krets, torde bli tämligen fåtaliga. Den avgjort viktigaste förändringen av arvsrättsreglerna skulle därför vara att ge kusiner och deras avkomlingar rätt att ta arv.

Mot bakgrund av detta anser vi att ärvdabalken bör ändras så att till tredje arvsklassen hänförs alla släktingar som hör till tredje parentelen. Det innebär att släktaarvsrätten skulle utsträckas till att omfatta även kusiner och deras avkomlingar. Arvsrätt för kusiner har tagits upp i riksdagsmotioner även tidigare. De mest aktuella motionerna behandlades av Lagutskottet genom betänkande 2005/06:LU10. Utskottets majoritet anförde då att det torde vara förhållandevis sällsynt att en person saknar andra, närmare anhöriga än kusiner och att det därför med fog kan antas att en arvsrätt för kusiner i det helt övervägande antalet fall inte skulle ha någon betydelse. I de fall Allmänna arvsfonden är närmast till arv har utskottet pekat på arvsfondens lagfästa möjlighet att helt eller delvis avstå arvet till förmån för en kusin till arvlåtaren. Till detta kommer också möjligheten att genom testamente förordna om vem kvarlåtenskapen skall tillfalla.

Utskottsmajoritetens resonemang saknar principiella utgångspunkter. Från principiella utgångspunkter torde det vara ointressant om kusiner skulle få arva i många eller få fall, utan det avgörande är vilket som är lämpligast – att kvarlåtenskap så långt möjligt tillfaller enskilda, som var den hävdvunna ordningen genom århundradena t.o.m. år 1928, eller att den tillfaller en statligt kontrollerad fond. Det kan dock också vara värt att notera att utskottsmajoriteten inte anför något empiriskt belägg till stöd för sin tes om antalet fall då kusiner är närmaste anhöriga.

Att Allmänna arvsfonden kan avstå från sitt arv är förvisso riktigt, men även det principiellt ointressant. På vilket sätt är det bättre att den enskilde är utlämnad till fondens godtycke, när riksdagen har möjlighet att ge den enskildes rätt företrädare?

Att arvlåtaren har rätt att skriva testamente är också korrekt, men med det argumentet kan man lika gärna säga att all kvarlåtenskap i alla situationer skall tillfalla Allmänna arvsfonden, för den händelse arvlåtaren inte skrivit testamente. Att det finns en lagstiftning om arv, torde innebära att utgångspunkten för rättsordningen har varit antagandet att de flesta människor vill att

Fel! Okänt namn på

deras kvarlåtenskap skall tillfalla deras anhöriga, att lagstiftaren har funnit det vara en god och rimlig önskan, samt att de, som vill ha det så, inte skall behöva skriva något testamente.

Stockholm den 27 oktober 2006

Gunnar Axén (m)

Betty Malmberg (m)